

PAPER DETAILS

TITLE: Terör Olaylari Sonrasi Yayincilik ve Otokontrol: Ankara'da Görev Yapan Televizyon Habercilerinin Konuya Yaklasimi Üzerine Bir Inceleme

AUTHORS: Emrah Alparslan KONUKMAN

PAGES: 47-67

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/288066>

Terör Olayları Sonrası Yayıncılık ve Otokontrol: Ankara'da Görev Yapan Televizyon Habercilerinin Konuya Yaklaşımı Üzerine Bir İnceleme

EMRAH ALPARSLAN KONUKMAN

Öz

Terör artık küresel bir tehdit hâline gelmekle birlikte, her an her yerde farklı biçimlerde ortaya çıkabilmekte, can ve mal kaybına neden olmaktadır. Terör saldırısı sonrası yaşanan gelişmeler özellikle televizyon kanallarından takip edilmektedir ve tematik haber kanalları bu noktada bireylerin haber alma ihtiyacını karşılamada önemli bir yere sahiptir. Yaşanan terör olayı, televizyon ekranlarında önce son dakika kuşaklarında yer alır. Ardından spiker, bu sıcak gelişmeye ilişkin ilk bilgileri verir. Kısa bir süre sonra olay yerinden haber ajanslarından gelen görüntüler ve muhabir bağlantılarıyla, yaşanan gelişmeler seyirciye aktarılır. Ancak, bu yayınların halkı korku ve paniğe sevk ettiğine ilişkin eleştiriler yöneltilmektedir. Radyo ve Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) bu nedenle yayın yasağı uygulayabilmektedir. Araştırmada, Ankara'da görev yapan televizyon habercilerinin, terör olayları sonrası yapılan yayınların halkı korku ve paniğe sevk ettiğine ilişkin yargıya katılıp katılmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca, mesleki refleks ve rekabetin otokontrollü bir yayıncılığa fırsat verip veremediği ve RTÜK'ün yayın yasağına ilişkin yaklaşımları da öğrenilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada öncelikle terör, medya ve terör ilişkisi, olağanüstü dönemlerde yayıncılık konularına değinilmiştir. Tematik haber kanallarından TRT Haber, CNN Türk, 24 TV, Habertürk TV, A Haber ve TGRT Haber kanalının Ankara haber merkezlerinde çalışan; muhabir, kameraman, editör ve haber müdürleri örneklem olarak alınmıştır. Nicel araştırma yöntemi çerçevesinde, medya mensuplarına 5'li Likert Ölçeği'nde hazırlanmış ayrı sorulardan oluşan anket uygulanmış, veriler SPSS programında değerlendirilmiştir. Çalışmada, terör olayları sonrası yapılan yayınların halkta korku ve paniğe neden olup olmadığına ilişkin medya mensuplarının farklı düşündüğü sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca, mesleki refleks ve rekabetin otokontrollü bir yayıncılığı sağlayıp sağlayamadığına ilişkin de bulgular elde edilmiştir. RTÜK'ün yayın yasağını haklı bulan ve doğru bulmayanların oranlarının ise birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Terör, Medya, Televizyon, Yayıncılık, Otokontrol, Yayın Yasağı

Makale Geliş Tarihi : 07.10.2016

Makale Kabul Tarihi : 05.01.2017

Yapım ve Yayın Görevlisi, Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu, Ankara, Türkiye

Broadcasting After Terror Incidents and Auto - Control: A Research on the Attitudes of Television Reporters in Ankara

EMRAH ALPARSLAN KONUKMAN

Abstract

After terror has become global threat, it has become it is possible to happen anytime anywhere with different types and scale, and causes loss of life and property. The incidents happening after terror attack are learned via television channels, and at this point thematic news channels play significant role on ensuring information needs of people. Terror incident occurred is stated as breaking news on television channels. Then, news presenter gives the first information about the news flash. After a while, the latest news supplied by press agents and live connection from the area is conveyed to the audience. However, there are critics about the fact that those news creates public fear and panic. Based on this fact, Radio and Television Supreme Council may carry out broadcasting ban. In this research, it is tried to be figured out that if news channel members in Ankara are agree with the idea that broadcasting after terror incident creates fear and panic or not. Besides, weather occupational reflex and rivalry give an opportunity to ensure a self-controlled broadcasting or not, and their attitudes towards the RTUK's broadcasting ban are tried to be comprehended.

In this research, terror, the relation between media and terror, broadcasting at extraordinary times are the primarily mentioned topics. As a sample in the research reporters, cameramen editors news managers working at Ankara offices of those Thematic news channels TRT HABER, CNN TURK, 24 TV, HABERTURK TV, A HABER and TGRT HABER were taken. Within the quantitative research method, a poll, prepared in Five Point Likert Scale and consisting of separate questions, was applied to those media members. And the data was analyzed in SPSS. In the research, it was concluded that media members think differently about the fact that if broadcasting after terror incidents causes public fear and panic. Moreover, findings about the fact that if occupational reflex and rivalry ensures self-controlled broadcasting were reached. Both the percentages of the ones who support RTUK's broadcasting ban, and the ones who oppose to it, were concluded that they are close to each other.

Keywords: Terror, Media, Television, Broadcasting, Auto-control, Radio and Television Supreme Council, Broadcasting Ban

1. Giriş

Günümüzde sosyal medya her ne kadar en sık kullanılan kitle iletişim aracı olsa bile; ilk teknik icadı 1873 yılına kadar dayandığı belirtilen televizyon, ses ve görüntünün birlikteliğiyle; bireyler tarafından en çok takip edilen kitle iletişim araçlarından biridir. Televizyon kimilerine göre seyredilmesi keyif verici; kimilerine göre insanları hipnoz eden zararlı bir araçtır. Gerbner'e göre televizyon merkezileşmiş bir öykü anlatma sistemidir. Draması, reklamları, haberleri ve öteki programlarıyla her izleyici eve bir ortak imajlar ve iletiler dünyası getirir (Alemdar – Erdoğan, 1998:181) Raymond Williams "hem teknolojik, hem de kültürel bir biçim" olarak niteler; yani televizyon bir yanıyla teknik bir araçtır, diğer yanıyla ise kültür üretim, aktarım ve tüketim (yeniden – üretim) ortamıdır. (Mutlu,1999:11) Bu nedenle televizyon, sanattan spora, sinemadan belgesele, dizilerden habere vb. içeriğiyle insanların taleplerini karşılayan yerel, ulusal ve uluslar arası kanalları içerisinde barındırır. Özellikle dünyada olup biten bütün gelişmeleri kısa sürede ve canlı olarak sıcaklığına öğrenmek artık bir kumanda düğmesine basmak kadar yakındır.

Bireyler çevresinde, ülkesinde ve dünyada neler olup bittiğine dair gelişmelerden haberdar olmak için, gün içerisinde tematik haber kanallarını izleyebilmektedir. Çünkü, 24 saat haber mantığıyla yayın yapan bu kanallar, yaşanan gelişmeleri canlı bağlantılarla kısa sürede seyirciye ulaştırabilmektedir. Örneğin, küresel bir tehdit haline gelen ve son yıllarda sayısı gittikçe artan terör olayları, çok kısa sürede olay yerinden canlı görüntülerle yayınlanabilmektedir. Önce son dakika kuşaklarıyla yaşanan terör olayının bilgisi verilir. Ardından spiker, yaşanan bu gelişmeyi seyirciye aktarır. Olay yerinden haber ajanslarının geçtiği görüntüler ve muhabir bağlantılarıyla, yaşanan gelişmeler çok kısa bir süre içerisinde ekranlara taşınır. Ancak, bu yayınlar halkı korku ve paniğe sevk ettiği gerekçesiyle de eleştirilmektedir. Bu çalışmada saha araştırması yöntemi çerçevesinde, medya mensuplarının bu eleştiriye katılıp katılmadıkları, otokontrollü bir yayının mümkün olup olmadığı ve terör olayları sonrası gerçekleştirilen yayınlara ilişkin düşünceleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Muhabir bağlantı yaparken, kameraman olay yerini görüntülerken, editörler son dakika kuşakları yazarken halkı korku ve paniğe sevk ettiklerini düşünüyorlar mı? Mesleki refleks ve rekabet gereği, terör saldırısı sonrası otokontrollü bir yayın yapma imkanına sahipler mi? RTÜK'ün uyguladığı yayın yasağını doğru buluyorlar mı? sorularına yanıt aranmıştır.

2. Terör Kavramı

11 Eylül 2001'de Amerika Birleşik Devletleri'nde ikiz kulelere yapılan saldırı, terörün artık küresel bir tehdit haline geldiğinin bir göstergesidir. Son yıllarda başta Fransa olmak üzere Avrupa'nın birçok ülkesinde terör saldırıları artış gösterirken;

Türkiye 30 yılı aşkın süredir PKK ve son yıllarda ise DEAŞ gibi terör örgütleriyle mücadele etmektedir. Terör, artık bir ülke veya coğrafi bir bölgenin lokal sorunu olmaktan çıkıp; tüm dünya ülkelerinde her an yaşanabilecek bir tehlike haline gelmiştir.

Etimolojik olarak bakıldığında “Fransızca’da *terreur*, İngilizce’de *terror* sözcükleri Latince kökenli olup “*terrere*” sözcüğünden türetilmiştir. *Terrere* kelimesi 13. Yüzyılda Latince’den alındığından itibaren *peur*, *prayer*, *effroi*, *epouvante* gibi bireysel psikolojik bir ruh hali olan korku devinimini ifade eden bir kavram olarak kullanılmıştır. (Zafer,1999:1) Türk Dil Kurumu Sözlüğünde “yıldırı” olarak tanımlanmaktadır. (<http://www.tdk.gov.tr/>)

“Fransızca *Petit Robert Sözlüğü* 1789 Fransız Devrimi sonrasında terör sözcüğünün büründüğü anlamı şöyle tanımlar: “Bir toplumda bir grubun halkın direnişini kırmak için yarattığı ortak korku.” Bu sistemin yarattığı havaya terör, sistemin taraftarları veya uygulayıcılarına ise terörist denir.” (Arda,2003:581)

Bir diğer tanıma göre, “Topluma korku salma, insanları korkutma ve yıldırma eylemlerinin tümüne terör denilmektedir. Siyasi bir amaca ulaşmak için bir yöntem olarak kullanılmaktadır. Latince kökenli terör sözcüğü büyük korku ya da korkudan titreme anlamına gelmektedir. (Gönenç,2002:282)

Belki de en geniş kapsamlı tanım 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu’nda yapılmıştır:

Cebir ve şiddet kullanarak; baskı, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle, Anayasada belirtilen Cumhuriyetin niteliklerinin, siyasi hukuki, sosyal, ekonomik düzeni değiştirmek, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmak. Türk Devleti ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, devlet otoritesini zaafa uğratmak veya yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığı bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü suç teşkil eden eylemlerdir. (<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf>)

3. Terör Olayları ve Medya İlişkisi

Kitle iletişim araçlarının her geçen gün gelişmesi, bilgiye hızlı ve kolay ulaşılabilmesi, bireylerin haber alma özgürlüğünün daha da genişlemesine neden olmaktadır. Ancak, terör olayları ve bunların medyada yer alış biçimi birçok tartışmayı da beraberinde getirmektedir. Bir yanda halkın haber alma ihtiyacını karşılama çabası, diğer yanda ise haberlerin teröre hizmet edip etmediği, halkta korku ve paniğe sebep olduğu ikilemi yaşanmaktadır. Bu da medyada terör olaylarının yer alma şeklini tartışır hale getirmektedir.

Türkiye’de, medya ve terörün birbirinin bir parçası haline geldiği, karşılıklı bir kullanım içerisinde olduğuna ilişkin çeşitli görüşler ve eleştiriler de dile getirilmektedir. Örneğin; “Terör ve medya öteden beri iç içe olmuş iki alandır. Terörist eylemlerin birincil amacı medyanın ilgisini çekmektir. Terör medyayı kullanarak toplumsal infial yaratmaya çalışırken medya da terör olaylarını abartarak ve manipülasyon malzemesi haline getirerek, aynı sahneleri sürekli tekrar ederek reyting ve maddi kazanç elde etmektedir. Hatta medyada olaylar dramatikleştirilerek, kan, gözyaşı ve acıyla sulandırılarak verilmekte, topluma korku pompalanmaktadır. Ne yazık ki medya için bu gibi kötü olaylar her zaman en iyi haber konusu olarak görülmektedir.” (Devren,2015:89) Kaldı ki, terör haberlerine toplumun ilgisinin fazlalığı kötü haberin haber değerinin yüksek olması ve kitle iletişim araçları arasındaki rekabet gibi etmenler de terör olaylarının haber olarak değerlendirilmesini kolaylaştırmaktadır. (Korkmaz,1999:159) Bu noktada medyada terör olaylarının veriliş biçiminin bir propagandaya dönüştüğüne ilişkin görüşler ön plana çıkmaktadır. Fendoğlu’na göre (2012); Türkiye’de ve dünyada terör, amacını gerçekleştirmek için özellikle ekranları kullanmak ister. Aslında terör bir reklam ve propaganda yöntemidir, demokratik yöntemle amacına ulaşamayan kesimlerin kendi güçlerini kanıtlamak için kullandıkları bir reklam biçimidir. Bu nedenle medya her türlü propagandanın en etkin aracı konumundadır. Sesini kitlelere duyurmak isteyen herkes medya içeriklerinde kendisine yer bulmak istemektedir. Terörist eylemin bu anlamda da amacı sesini duyurabilmek, varlığını ortaya koymak, bilmektedir. Medyada yankı bulmayan, terörist eylem bu amacına ulaşılabilir sayılmamaktadır. (Yüksel,2006:30) Amichai’ye göre, (2007:240) bunu birkaç şekilde yapıyorlar. Pasif Kullanım: Bir çok durumda terörün, prime time da yapıldığını görüyoruz. (Medyanın gözü önünde eylem yapma) Aktif Kullanım: Teröristler medyayı mücadelelerinde aktif bir araç olarak görürler. En büyük internet ve global televizyon kanalları CNN, Elcezire, El Arabia vs.

4. Televizyon Yayınlarında Terör Olayları ve Yayın Yasağı

Çok sayıda insan kayıplarının yaşandığı felaketler (deprem, uçak kazası, grizu patlaması, kasırga vb.) ve terör saldırıları gibi, gündelik hayatın rutininin dışında gelişen her olay televizyon kanallarında geniş yer bulmaktadır. Terör olaylarının televizyon kanallarında canlı olarak verilmesi, olay yerinden yapılan muhabir bağlantıları ve son dakika kuşaklarında verilen bilgilerin, reyting kaygısıyla hareket edilerek, bilmeden teröre hizmet ettiğine ilişkin yaklaşımlarda görülmektedir.

Yücedağ’a göre (2002:110) “Bu görüntüler izleyiciyi çekmekte bu tür organlara reyting getirmektedir. Reyting artışı da reklam pastasındaki payı her geçen gün biraz daha arttırmaktadır. Medyada şiddet, terör ve savaş sahnelerinin programlarda ve ana haber bültenlerinde çokça olmasının tek gerekçesi olarak reyting kaygısı gö-

rülmelidir.” Doğrusu, izleyici haberleri bilmek istemekte, bilme hakkına saygı gösterilmesini talep etmektedir. Televizyoncu ise, reyting oranını arttırmak istemekte, halkın bilgi edinme hakkına saygılı davranma yolunu seçmektedir. (Fendoğlu, 2012)

Bu noktada televizyonda terör saldırısı sonrasında yaşanan gelişmelerin nasıl verildiği önem taşımaktadır. “Örneğin, bir televizyon kanalında yayını kesip “şok haber”, “flash flash flash” ya da “son dakika” gibi uyarılara yaşanan olaylar “sıcağı sıcağına” kamuoyuna duyurulmak mıdır? Duyurulacaksa bu sunum ve haber görüntüleri nasıl olmalıdır? Ortaya çıkan “dehşet tablosu” görüntülere nasıl yansımalıdır? Haberi sunanlar nasıl davranmalıdır? “Dehşet ve kaos ortamından nasıl etkilenmemeli ve bunu nasıl izleyicilere yansıtmamaktır? Haber sunucusunun duruşu, bakışı, ses tonu, el ve kol hareketleri, jest ve mimikleri hangi mesajları içermektedir? (Yüksel,2006:41)

Terörün özellikle görsel medyadan yararlanmasındaki istekliliği ve medyanın, özellikle de televizyonun bu talebe aynı isteklilikle yanıt vermiş olması terörü araç olarak görenlere yeni yaklaşımlarda bulunma ve taktik geliştirme zorunluluğunu doğurmuştur. Eylemlerin daha çok ses getirebilecek medyanın, televizyonların ulaşabileceği yerlerde seçiliyor olması bunun temel nedenlerinden biri olarak gösterilebilir. Bu anlamda, eylemlerin medyatikleştirilmesi olarak tanımlanabilecek bir yaklaşımdan bahsedilebilir. (Orhon,2006:168)

Terör saldırısının halkta korku ve paniğe yol açtığı kamuoyunu etkilediği dönemlerde kontrol mekanizmaları devreye girmektedir. Terör olayları sonrasında gerçekleştirilen televizyon yayıncılığında her ülkenin dinamikleri farklı tepkilerle bu süreci kontrol etmeye çalışmaktadır. Türkiye’de yaşanan terör saldırıları sonrası yapılan yayıncılığa Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) tarafından yayın yasağı getirilerek müdahale edilebilmektedir. Zira, yayınlarda verilen bilgi ve görüntülerin halkı korkuya, paniğe ve endişeye sevk ettiğine ilişkin bulgular bulunmaktadır.

Diğer ülkelerde bu refleks farklı şekillerde karşımıza çıkabilmektedir. Örneğin 11 Eylül saldırısı sonrası Pentagon, medya kuruluşlarına haberlerin verilmiş şekillerine ilişkin tavsiye ve telkinlerde bulunabilmiştir. Avşar, (2003:14) yaşanan gelişmeyi şöyle özetlemektedir: “Pentagon’un tavrı, Amerikan yönetiminin bu tavrı bir sansür müdür? Hayır, bunu Amerikan medyası sorumlu yayıncılık olarak ifade etti biliyorsunuz, kendisi de tartıştı, sorumlu yayıncılık dedi. Sonra Afganistan’a bir hareket düzenlendi. Düzenlenen bu hareketle ilgili, El Cezire Televizyonu’nun yayınlarına ilişkin, biliyorsunuz yine Amerikan yönetimi bir tavır geliştirdi: “Lütfen bu yayınları sorgulayın” diyebildi. Yayıncılar da “Biz bunları sorgulayacağız” dediler.

BBC’nin (British Broadcasting Corporation) terörle ilgili yayın ilkelerine bakıldığında şunlar görülmektedir; Ceset görüntüsünden sakınılmalıdır. Ölü ve yaralıların yakın çekimi yapılmamalıdır. Terör haberleri ancak özenle vermelidir. Medya, terörün propagandasına ve tanıtımına alet olmamalıdır. (Fendoğlu:2010)

5. Olağüstü Dönemlerde Yayıncılık

Ulusal televizyon yayıncılığı hem teknik hem de medya personeli açısından geniş bir ekip tarafından gerçekleştirilir. Televizyon yayını (televizyon broadcasting) elektromanyetik dalgalar (Hertz dalgaları) enerjisi aracılığı ile bir olayın, iletinin (söz-müzik) topluma hem ses, hem de görüntü (optik) olarak aktarılmasıdır. (Aziz,2006:16) Bir başka ifadeyle yayıncı televizyon kuruluşu ya da yayın platformu tarafından bir yayın akış çizelgesine bağlı olarak karasal, uydu ve kablo aracılığıyla gerçekleştirilen şifreli ya da şifresiz yayın hizmeti. (TRT Yayıncılık ve Medya Sözlüğü, 2015:347)

Televizyon kanalları belirlenmiş günlük yayın akışını sürdürürken yaşanan olağüstü gelişmeler bu akışı değiştirebilir. Örneğin, terör saldırısı, patlama, deprem, uçak kazası vb. birçok olumsuz gelişmeler özellikle tematik haber kanallarının yayınlarının rutin akışını yarıda keserek bu olağüstü gelişmeye yönelik özel yayına geçmesine neden olabilmektedir. Canlı bağlantılar, olay yerinden ilk sıcak görüntüler ile birlikte haber kanalları böyle bir dönemde en çok tercih edilen kanalların başında gelir. Örneğin, büyükşehirlerde terör örgütlerinin bomba yüklü araçlarla yaptığı saldırılar, rutin akışın değiştirerek gündemin önceliği haline gelir. Saldırı sonrası olay yerinden gelen ilk görüntü ve bilgiler, yaralı ve ölü sayısı, patlamanın nasıl gerçekleştiği ve kimin yaptığı gibi birçok soru bu yayınlar sırasında netleşir ve izleyicilere aktarılır. Bir gazete muhabiri kendi haberini yazarken bireysel bir çalışma içerisinde; ancak televizyon yayıncılığında muhabirden kameramana, reji ekibinden spikere kadar çok sayıda medya çalışanı bu sürecin bir parçasıdır.

Yayıncılık bir ekip işidir ve bu tür olağüstü zamanlarda da hızlı bir ekip çalışmasını gerektirir. Olay yerinde muhabir, kameraman ve uplink (Canlı Yayın Aracı) ekibi; merkezde ise spiker, reji ekibi, editör ve haber müdürü ile geniş bir ekip çalışmasıyla bu yayınlar gerçekleştirilir.

Bu noktada yaşanan terör saldırıları ve sonrasında yaşanan gelişmelerin izleyiciye aktarılması son derece hassas bir döneme işaret eder. Olay yerinden verilen görüntülerin, muhabirin veya spikerin olayı anlatım biçimi son dakika kuşaklarında yer alan ifadeler bir bütünlük oluşturmaktadır. Ancak, seyirci de panik, korku, endişe, tepkiye neden olup olmaması açısından da büyük bir hassasiyet ve sorumluluk gerektirmektedir.

6. Araştırmanın Amacı

Ankara'da 10 Ekim 2015'te Gar'da, 17 Şubat 2016'da Merasim Sokak ve 13 Mart 2016 tarihinde Atatürk Bulvarı'nda Güvenpark yakınında terör saldırıları yaşanmıştır. Haber kanallarının Ankara temsilciliklerinde görevli medya çalışanları bu olağüstü gelişmeleri kamuoyuna aktarmak için büyük çaba sarf etmiştir. Araştırmada, bu yayınlarda görev yapan veya yapacak olan medya mensuplarının konu-

ya ilişkin yaklaşımlarını tespit etmek amaçlanmıştır. Mesleki refleks ve rekabetin, medya mensuplarının otokontrollü bir yayın yapmalarına engel midir? Halkta korku ve paniğe sevk edecek bir habercilik yaptıklarını düşünüyorlar mı? RTÜK’ün yayın yasağını haklı buluyorlar mı? sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır. Çünkü mesleki refleks ve rekabetin, otokontrollü bir yayının yapılmasına engel olabildiği varsayılmaktadır. Bu da doğal olarak halkta korku ve paniğe neden olabilecek bir yayının yapılabilmesine neden olabilecektir. Dolayısıyla, RTÜK’ün yayın yasağının da bu nedenle normal karşılanabileceği düşünülmektedir.

7. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada, yukarıda belirtilen sorulara cevap bulabilmek için nicel araştırma yöntemi olarak saha araştırması çerçevesinde deneklere anket tekniği uygulanmıştır. Muhabir, kameraman, editör ve haber müdürlerine ayrı ayrı uygulanan 5’li Likert Ölçeği ile hazırlanmış, araştırmanın amacına ulaşmak için belirlenmiş olan 6 adet tutum bildiren soru yöneltilmiştir. Anketler, örneklem olarak alınan televizyon kanallarına gidilerek yapılmıştır. Elde edilen veriler SPSS programına girişi yapılarak ortaya çıkan frekans değerleri üzerinden değerlendirilmiştir.

8. Araştırmanın Örneklemi

Çalışmanın evrenini Türkiye’de yayın yapan tematik haber kanalları oluşturmaktadır. Yayın ağı ve izlenme oranlarına göre en çok izlenen haber kanalları olan TRT Haber, A Haber, CNN Türk, 24 TV, TGRT Haber, Habertürk TV örneklem olarak alınmıştır. (NTV, söz konusu anketin çalışanlarına uygulanması konusunda olumlu bir yanıt vermediği için, örneklem dışında kalmıştır).

Örneklem, zaman ve maliyet açısından, ayrıca Ankara’da yaşanan terör saldırıları sonrası yapılan yayınlar baz alındığında için, bu kanalların Ankara Bürolarında görev yapan muhabir, editör, kameraman ve haber müdürleriyle sınırlandırılmıştır. Ankete 24 Muhabir, 19 Kameraman, 9 Editör ve 4 Haber Müdürü olmak üzere toplamda 56 denek katılmıştır.

9. Bulgular

9.1. Muhabirler Açısından Terör Saldırıları Sonrası Yayıncılık ve Otokontrol

Ankete, televizyon kanallarının Ankara’da görev yapan 9’u Kadın 15’i Erkek olmak üzere 24 muhabir katılmıştır. Terör saldırıları sonrası olay yerine giden muhabirlerin habercilik refleks, mesleki rekabet, halkın haber alma ihtiyacı ile otokontrol konusunda görüşleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 1: Terör saldırıları sonrası olay yerine giden muhabir, mesleki refleks gereği olay yerinden ilk bilgileri verme yarışı içerisindeyken otokontrol uygulamayı düşüncem.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	3	12,5	12,5	12,5
Katılmıyorum	10	41,7	41,7	54,2
Fikrim Yok	0	0	0	54,2
Katılıyorum	5	20,8	20,8	75,0
Tamamen Katılıyorum	6	25,0	25,0	100,0
Toplam	24	100,0	100,0	

Tablo 1'e göre; muhabirlerin yüzde 12,5'i Hiç Katılmıyorum cevabını verirken; Katılmadığını ifade edenlerin oranı ise, yüzde 41,7 toplam da ise yüzde 54,2 bu tutum sorusuna katılmamaktadır. Katılıyorum ve Tamamen Katılıyorum yanıt verenlerin oranı yüzde 45,8 olup, bu tutum sorusuna katılan ve katılmayanların oranları birbirine yakın çıkmıştır.

Habercinin olay yerine gittiğinde diğer meslektaşlarıyla olan rekabet ve mesleki refleks nedeniyle, otokontrollü bir yayın yapamayacağına ilişkin varsayımın, muhabirlerin verdikleri cevaplara göre değişken olduğu görülmektedir. Bu da, muhabirlerin yayın sırasında kendi bilgi, birikim ve tercihinin göre gerekli noktalarda seyirciye bilgi verirken bir otokontrol sağlayabildiğini göstermektedir.

Tablo 2: Muhabir olay yerinden bağlantı yaparken, seyirciler korku ve paniğe kapılır mı düşüncesine göre hareket edemeyebilir.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	3	12,5	12,5	12,5
Katılmıyorum	10	41,7	41,7	54,2
Fikrim Yok	0	0	0	54,2
Katılıyorum	9	37,5	37,5	91,7
Tamamen Katılıyorum	2	8,3	8,3	100,0
Toplam	24	100,0	100,0	

Bu tutum sorusuna genel olarak katılmadıklarını ifade edenlerin oranı yüzde 54,2, katıldığını belirten muhabirlerin toplam oranı ise yüzde 45,8'dir. Birbirine yakın sonuçlar, muhabirlerin olay yerinden bağlantı yaparken seyircinin korku ve paniğe kapılır mı düşüncesine göre hareket etme noktasında yarı yarıya görüş ayrılığında olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Muhabirlerin olay yerinden bağlantı yaparken, kurduğu cümleler ve aktardığı bilgiler, ses tonu, anlatma biçimi gibi birçok unsurun seyirci üzerinde panik ve korku oluşturduğuna ilişkin varsayıma, ankete katılan deneklerin yarı yarıya katılmadığı görülmektedir. Burada, muhabirlerin bu bilinçle hareket edebildiği ve endişe, panik ve korku ortamı oluşmamasına özen gösterebildiğine ilişkin kanaati ortaya çıkarmaktadır.

Tablo 3: Muhabirin, diğer haber kanallarının muhabirlerinden önce hızlı ve doğru bilgiyi vermek adına herhangi bir otokontrol uyguluma şansı yoktur ve o an düşünemez.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	3	12,5	12,5	12,5
Katılmıyorum	11	45,8	45,8	58,3
Fikrim Yok	3	12,5	12,5	70,8
Katılmıyorum	3	12,5	12,5	83,3
Tamamen Katılıyorum	4	16,7	16,7	100,0
Toplam	24	100,0	100,0	

Elde edilen verilere göre ankete katılan muhabirlerin toplamda yüzde 58,3'ü bu tutum sorusuna katılmadığını belirterek otokontrol uygulanabileceğini ifade etmiştir. Muhabirin otokontrol uygulama şansının olmadığını düşünenlerin toplam oranı ise yüzde 29,2'dir. Sonuca göre, muhabirlerin büyük bir çoğunluğu otokontrol uygulanabileceğini belirtmektedir.

Terör saldırısı sonrası olay yerine giden muhabirlerin, canlı bağlantı yapabilmek ve olay yerinden bilgi verebilmek için elde ettiği bilgileri teyit ederek veya otokontrollü bir şekilde ifade edebilmesinin çokta mümkün olamadığına ilişkin varsayıma, muhabirlerin büyük bir bölümü katılmamaktadır. Buradan hareketle, muhabirlerin ilk etapta elde ettiği bilgilerin teyidini almadan, ham bilgileri vermekten çekindiği, bunun gerek yanlış bilgi aktarımı gerekse korku ve panik oluşturmamak adına, resmi makamlardan teyit alınana kadar net olmayan bilgileri paylaşmamaya çalıştığı düşünülebilir.

Tablo 4: Muhabirlerin, terör saldırısı sonrası olay yerinden yaptığı bağlantılardaki anlatımları halkı korku ve paniğe sevk etmektedir.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	2	8,3	8,3	8,3
Katılmıyorum	12	50,0	50,0	58,3
Fikrim Yok	2	8,3	8,3	66,7
Katılıyorum	6	25,0	25,0	91,7
Tamamen Katılıyorum	2	8,3	8,3	100,0
Toplam	24	100,0	100,0	

Muhabirlerin yüzde 58,3'ü terör saldırısı sonrası olay yerinden yapılan bağlantıların halkta korku ve paniğe neden olduğuna ilişkin düşünceye katılmadığını belirtirken; yüzde 33,3'ü ise korku ve paniğe neden olduğunu ifade etmiştir.

Yaşanan terör olayı sonrasındaki haber aktarımının, halkta korku ve paniğe neden olduğuna ilişkin muhabirlerin herhangi bir sorumluluk duymadığı görülmektedir. Bu, muhabirlerin canlı bağlantılar sırasında kendi aktarımlarından ziyade, yaşanan olayın toplum bazında bir korku veya paniğe neden olabileceği; bu korku ve paniğin yapılan canlı bağlantılar neticesinde oluşmayacağı, bağlantı sırasında kullanılan cümle ve aktarılan bilgilerin de topluma korku salık vermediğine ilişkin bir düşünceye sahip olduklarını göstermektedir.

Tablo 5: Yaşanan terör olayı sonrasındaki televizyonlarda yayınlanan görüntüler, canlı bağlantılar, son dakika bilgileri korku ve paniği arttırdığı için RTÜK'ün yayın yasağı getirmesi doğru bir karardır

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	7	29,2	29,2	29,2
Katılmıyorum	7	29,2	29,2	58,3
Fikrim Yok	3	12,5	12,5	70,8
Katılıyorum	3	12,5	12,5	83,3
Hiç Katılmıyorum	4	16,7	16,7	100,0
Toplam	24	100,0	100,0	

RTÜK'ün yayın yasağını haklı bulanların toplam oranı yüzde 29,2'de kalırken; yayın yasağını doğru bulmayanların oranı ise yüzde 58,3'tür.

Muhabirlerin büyük bir oranı, terör olayı sonrasında yapılan yayınların, halkı korku ve paniğe sevk ettiğine ilişkin yargıya katılmadığını, RTÜK'ün yayın yasağını doğru bulmadıklarını belirtmiştir. Bu düşünceye sahip olan muhabirlerin, haberin konusu ne olursa olsun bireylerin haber alma özgürlüğü çerçevesinde konuya yaklaşımları düşünülebilir.

9.2. Kameramanlar Açısından Terör Saldırıları Sonrası Yayıncılık ve Otokontrol

Ankete, televizyon kanallarının Ankara'da görev yapan 19 haber kameramanı katılmıştır. Terör saldırıları sonrası olay yerine giden kameramanların habercilik refleksi, mesleki rekabet, halkın haber alma ihtiyacı ve otokontrol konusunda görüşleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 6: Kameraman, olay yerini görüntülerken diğer meslektaşlarıyla olan rekabetten dolayı otokontrol uygulamaz.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	0	0	0	0
Katılmıyorum	4	21,1	21,1	21,1
Fikrim Yok	2	10,5	10,5	31,6
Katılıyorum	7	36,8	36,8	68,4
Tamamen Katılıyorum	6	31,6	31,6	100,0
Toplam	19	100,0	100,0	

Kameramanların otokontrol uygulamadığı ifadesine Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum yanıtı verenlerin toplam oranı yüzde 68,4 iken; yüzde 21,1'i ise bu ifadeye katılmadığını belirtmiştir. Buna göre, kameramanların mesleki rekabetten dolayı otokontrol uygulayamadığını söylenebilir.

Terör olayı sonrasında canlı yayında öncelikle beklenen, konuya ilişkin bilginin yanı sıra, olay yerinden gelecek ilk görüntülerdir. Olay yerine giden kameramandan terör saldırısının gerçekleştiği yerden hızlı bir şekilde görüntü vermesi beklenir. Bu durum, kameramanların zamanla yarıştığı için terör saldırısının yaşandığı yerden ilk geçtiği görüntülerde herhangi bir otokontrol uygulama vakti ve düşüncesinin olmadığını göstermektedir.

Tablo 7: Kameraman mesleki refleks gereği, terör saldırısının yaşandığı yeri görüntülerken seyircilerin nasıl etkileneceğini çoğu zaman düşünemez.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	3	15,8	15,8	15,8
Katılmıyorum	5	26,3	26,3	42,1
Fikrim Yok	0	0	0	42,1
Katılıyorum	7	36,8	36,8	78,9
Tamamen Katılıyorum	4	21,1	21,1	100,0
Toplam	19	100,0	100,0	

Tablo 7'ye göre, kameramanın görevini yaparken izleyicinin nasıl etkileneceğini düşünmediğine ilişkin tutum sorusuna katılanların toplamı yüzde 57,9; Hiç Katılmıyorum ve Katılmıyorum ifadesini belirtenlerin oranı ise yüzde 42,1'dir.

Bu veriye göre, ankete katılan kameramanlardan yarısından fazlası, mesleki refleks gereği olay yerinde çekim yaparken, seyircinin nasıl etkileneceğine ilişkin herhangi bir empati kurma durumuna sahip olamadıkları söylenebilir. Kendi objektiflerinden çekim yaparken, olayın net bir şekilde çerçeveselendirme çabasının seyircide korku, endişe, panik ve şiddet içerikli bir görüntüye dönüşebileceği noktasında bir düşüncenin ilk etapta oluşmadığı düşünülebilir.

Tablo 8: Yaşanan terör olayı sonrasındaki televizyonlarda yayınlanan görüntüler, canlı bağlantılar, son dakika bilgileri korku ve paniği arttırdığı için RTÜK'ün yayın yasağı getirmesi doğru bir karardır.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	3	15,8	15,8	15,8
Katılmıyorum	3	15,8	15,8	31,6
Fikrim Yok	4	21,1	21,1	52,6
Katılıyorum	2	10,5	10,5	63,2
Tamamen Katılıyorum	7	36,8	36,8	100,0
Toplam	19	100,0	100,0	

RTÜK'ün uyguladığı yayın yasağına Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum yanıtı verenler yüzde 47,3 olup; Hiç Katılmıyorum ve Katılmıyorum yanıtı verenlerin toplamı ise yüzde 31,9'dur.

Kameramanların, RTÜK'ün yayın yasağı getirmesinin doğru bir karar olduğuna ilişkin yargı ifadesine büyük oranda katıldıklarını göstermeleri, daha sonra konuya ilişkin haber ve görüntüleri izledikleri zaman bu konuda yayın yasağına daha sıcak bakabildiklerini düşündürmektedir.

9.3. Editörler Açısından Terör Saldırıları Sonrası Yayıncılık ve Otokontrol

Ankete, televizyon kanallarının Ankara'da görev yapan 9 haber editörü katılmıştır. Terör saldırıları sonrası editörlerin habercilik refleksi, mesleki rekabet, halkın haber alma ihtiyacı ile otokontrol konusunda görüşleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 9: Son dakika kuşaklarında verilen bilgi halkı paniğe sevk edecek olsa dahi, hızlı bir şekilde yayında kullanılması gerekir.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	0	0	0	0
Katılmıyorum	4	44,4	44,4	44,4
Fikrim Yok	1	11,1	11,1	55,6
Katılıyorum	3	33,3	33,3	88,9
Tamamen Katılıyorum	1	11,1	11,1	100,0
Toplam	9	100,0	100,0	

Ankete katılanların verdiği yanıtlarda oransal olarak aynı çıkmaktadır. Hiç Katılmıyorum ve Katılmıyorum ifadesini belirtenlerin oranı toplam yüzde 44,4; Tamamen Katılıyorum ve Katılıyorum ifadesini belirtenlerin toplam oranı da yüzde 44,4'tür.

Editörler, yaşanan sıcak gelişmeleri son dakika kuşaklarıyla ve ardından canlı bağlantı akışları hazırlayarak gelişmeleri ilk ağızdan yazan medya mensuplarıdır. Diğer haber kanallarından önce doğru ve hızlı bir şekilde ilk gelişmeleri verebilmek editörler için önemlidir. Yaşanan terör olayı sonrasında gelen ilk bilgiler, toplumda panik ve korkuya neden olsa bile bunun diğer haber kanallarından önce verebilme düşüncesinin editörler açısından büyük oranda kabul görmediği anlaşılmaktadır. Zira, teyit edilmeden verilebilecek yanlış bilgilerin, toplumda bulacağı yankı ve yanlış bilginin haber kanalına olan güvene zarar verebileceği endişesinin etkili olduğu söylenebilir. Ancak, bu konuda ankete katılan tüm editörlerin ortak bir tavır sergilemediği de görülmektedir.

Tablo 10: Diğer haber kanallarının verdiği bilgiler halkta korku ve paniğe sevk edecek şekilde olsa dahi, diğer kanalların editörleri de haberi atlamamak için bu bilgileri yayına vermekten çekinmez.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	1	11,1	11,1	11,1
Katılmıyorum	2	22,2	22,2	33,3
Fikrim Yok	3	33,3	33,3	66,7
Katılıyorum	2	22,2	22,2	88,9
Tamamen Katılıyorum	1	11,1	11,1	100,0
Toplam	9	100,0	100,0	

Hiç Katılmıyorum ve Katılmıyorum yanıtı verenlerin toplam yüzde 33,3 olup, Katılıyorum ve Tamamen Katılıyorum cevabı verenlerin de oranı yüzde 33,3 olarak tespit edilmiştir. Editörlerin bu soruda yarı yarıya görüş ayrılığı içerisinde olduğu gözlenmiştir.

Bu soruda da, editörlerin mesleki rekabet gereği diğer haber kanallarını atlatmak adına bazı bilgileri yayına vermekten çekinmeyeceğini göstermektedir. Medya alanında diğer meslektaşlardan önce bilgiye hakim olma ve bunu sunma basın sektörünün en bilinen bir gerçeğidir. Bu nedenle, editörlerin de son dakika gelişmelerinde konu terör olayı olsa bile, korku ve endişeye sevk edecek bilgilerin mesleki rekabet gereği yine de yayına verilebileceği görülmektedir.

Tablo 11: Yaşanan terör olayı sonrasındaki televizyonlarda yayınlanan görüntüler, canlı bağlantılar, son dakika bilgileri korku ve paniği arttırdığı için RTÜK'ün yayın yasağı getirmesi doğru bir karardır.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	1	11,1	11,1	11,1
Katılmıyorum	4	44,4	44,4	55,6
Fikrim Yok	0	0	0	55,6
Katılıyorum	3	33,3	33,3	88,9
Tamamen Katılıyorum	1	11,1	11,1	100,0
Toplam	9	100,0	100,0	

Editörlerin de yarıdan fazlası RTÜK'ün yayın yasağını doğru bulmadığı tespit edilmiş olup toplamda yüzde 55,6'sının yayın yasağına karşı olduğu gözlenmiştir. Toplam yüzde 44,4'ü ise, yasağın haklı olduğuna ilişkin düşüncesini ifade etmiştir.

Yayın yasağına editörlerde muhabirler gibi olumlu yaklaşmamaktadır. Bunu yine, terör saldırısı olsa bile seyircinin haber alma özgürlüğü noktasında değerlendirdiklerini, bu nedenle yayın yasağına sıcak bakmadıkları düşünülebilir.

9.4. Haber Müdürleri Açısından Terör Saldırıları Sonrası Yayıncılık ve Otokontrol

Ankete, televizyon kanallarının Ankara'da görev yapan 4 haber müdürü katılmıştır. Terör saldırıları sonrası haber müdürlerinin habercilik refleksi, mesleki rekabet, halkın haber alma ihtiyacı ile otokontrol konusunda görüşleri ölçülmeye çalışılmıştır.

Tablo 12: Haber sorumlusu (müdür, koordinatör vb.) terör saldırısının halkta korku ve paniğe neden olacağını düşünemez, öncelikli olan mesleki rekabettir.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	2	50,0	50,0	50,0
Katılmıyorum	2	50,0	50,0	100,0
Fikrim Yok	0	0	0	100,0
Katılıyorum	0	0	0	0
Tamamen Katılıyorum	0	0	0	0
Toplam	2	50,0	50,0	100,0

Haber sorumluları Tablo 12’de yer alan ifadeye Hiç Katılmıyorum ve Katılmıyorum seçeneklerini tercih ederek yüz de 100 katılmadıklarını belirtmişlerdir.

Televizyon kanallarında muhabir, kameraman ve editör sayıları fazla olduğu halde, haber müdürü sadece bir tane olduğu için, ankete katılım sayısı 4 ile sınırlı kalmıştır. Ankete katılan haber müdürlerinin, sahada olan muhabir ve kameramanın yaşadığı mesleki refleks ve rekabete farklı yaklaşıtları görülmektedir. Bu da, olay yerinden gelen görüntü ve bilgilerin haber müdürleri tarafından halkta korkuya neden olabilecek tarzda sunulmasına karşı ihtiyatlı davrandığını düşündürmektedir.

Tablo 13: Mesleki rekabet gereği, terör saldırısı olsa bile haber yöneticisi, olay sonrası gelen bilgi ve görüntülere otokontrol uygulamayı düşünemez.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	2	50,0	50,0	
Katılmıyorum	2	50,0	50,0	
Fikrim Yok	0	0	0	
Katılıyorum	0	0	0	50,0
Tamamen Katılıyorum	0	0	0	100,0
Toplam	4	100,0	100,0	100,0

Tablo 13’de görüldüğü gibi haber sorumlusu veya müdürü, yaşanan terör saldırısı sonrası gelen bilgi ve görüntülere otokontrol uygulanabileceği sorusuna, Hiç Katılmıyorum ve Katılıyorum ifadesinin toplamı yüzde 100’dür.

Haber müdürlerinin bu soruya da ortak bir yanıt verdiği görülmektedir. Sorumlulukları gereği, terör saldırısı sonrası yapılan yayınlarda bilgi ve görüntülerin durumuna göre, mesleki rekabeti bir kenara bırakarak otokontrol uygulayabildiklerini belirtmektedirler.

Tablo 14: Yaşanan terör olayı sonrasındaki televizyonlarda yayınlanan görüntüler, canlı bağlantılar, son dakika bilgileri korku ve paniği arttırdığı için RTÜK'ün yayın yasağı getirmesi doğru bir karardır.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	0	0	0	0
Katılmıyorum	2	50,0	50,0	50,0
Fikrim Yok	0	0	0	50,0
Katılıyorum	1	25,0	25,0	75,0
Tamamen Katılıyorum	1	25,0	25,0	100,0
Toplam	4	100,0	100,0	

RTÜK'ün yayın yasağına ilişkin dağılımda ise, oransal eşitlik görülmektedir. Yüzde 50'si RTÜK'ün yayın yasağını doğru bulurken, yüzde 50'si de bu yasağa karşı çıkmaktadır.

Diğer sorulara ortak yanıtlar veren haber müdürlerinin, RTÜK'ün yayın yasağına ise yarıya yarıya katıldığını göstermektedir. Buna göre, haber müdürlerinin kendi sorumlulukları çerçevesinde gerekli otokontrolü sağlayabildikleri, bunun dışında yayın yasağının gerekli olmadığını düşündükleri varsayılabilir.

9.5. Muhabir, Kameraman, Editör ve Haber Müdürleri açısından, RTÜK'ün Yayın Yasağı

Tablo 15: Yaşanan terör olayı sonrasındaki televizyonlarda yayınlanan görüntüler, canlı bağlantılar, son dakika bilgileri korku ve paniği arttırdığı için RTÜK'ün yayın yasağı getirmesi doğru bir karardır.

Cevaplar	Frekans	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde	Toplam (%)
Hiç Katılmıyorum	11	17,2	17,2	17,2
Katılmıyorum	16	27,6	27,6	44,8
Fikrim Yok	7	12,1	12,1	56,9
Katılıyorum	9	17,2	17,2	74,1
Tamamen Katılıyorum	13	25,9	25,9	100,0
Toplam	56	100,0	100,0	

RTÜK'ün yayın yasağı getirmesinin doğru bir karar olduğuna katılanların toplam oranı yüzde 44,8 iken, katılanların toplam oranı ise, 43,1'dir. Fikrim Yok diyenlerin oranı ise 12,1'dir. Verilere göre, ankete katılanların birbirine yakın bir oranda RTÜK'ün uyguladığı yasağı doğru bulduğu tespit edilmiştir.

Haber müdürü, kameraman, muhabir ve editörlerin yukarıdaki soruya verdiği

yanıtın toplam frekansı ele alındığında, medya çalışanlarının konuya farklı yaklaştığı, ortak bir yanıt vermediği görülmektedir. Bu da, yapılan yayınların medya mensupları tarafından da öz eleştiri yapılabildiği, yasağın gerekliliği konusunda farklı düşündüklerini ortaya çıkarmaktadır.

10. Sonuç

Terör olayları sonrasında gerçekleştirilen yayınların, halkta korku ve paniğe neden olduğu, mesleki refleks ve rekabetin ise otokontrollü bir yayının yapılmasına engel olduğuna ilişkin varsayım, Ankara’da görev yapan televizyon habercilerinin yaklaşımı üzerinden tespit edilmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilere göre, medya mensuplarının konuya farklı yaklaşımlar gösterdiği belirlenmiştir. Yaşanan terör olayının ardından yapılan yayınların halkta korku ve paniğe neden olduğuna ilişkin kesin bir karşı duruş ya da bu yargıya yüksek oranda bir katılımın olmadığı görülmüştür. Muhabirlerin yayınlarda halkı korku ve paniğe sevk etmediğine ilişkin görüşlere fazla katılmadıkları ve yayın sırasında otokontrolü sağlayabildiklerine ilişkin görüşlerinin ağırlık kazandığı tespit edilmiştir.

Kameramanların ise, terör olayı sonrasında olay yerini görüntülerken otokontrolü fazla sağlayamadıklarını kabul ettiği; ama bunun insanların haber alma hakkına engel olamayacağı düşüncesini ifade ettikleri belirlenmiştir. Fakat bunun, halkı korku ve paniğe sevk ettiğine ilişkin yaygın kanıya katıldıklarını da göstermektedir. Ankete katılan medya mensuplarının, bu konuya yaklaşımlarında ortak bir tavır sergilemedikleri sonucuna ulaşılmıştır.

RTÜK’ün terör olayları sonrası getirdiği yayın yasağına ilişkin, insanların haber alma özgürlüğüne engel olunduğuna ilişkin eleştiriler yer almakla birlikte; bu yasağın temelinde ise, yayınların içeriği belirtilmektedir. Peki, yayın yasağı medya mensupları açısından nasıl algılanmaktadır, bu yasağı doğru buluyorlar mı? Zira, yapılan yayınların içeriği, yayınlanan görüntü ve aktarılan bilgilerden dolayı bu tür yayın yasakları getirilmektedir.

Ankara’da görev yapan televizyon habercilerinin, RTÜK’ün yayın yasağına ilişkin olumlu veya olumsuz ortak bir tavır sergilemedikleri tespit edilmiştir. Yayın yasağının doğru bulup bulmadıkları noktasında elde edilen verilerin birbirine çok yakın olduğu sonucundan bu tespiti ulaşılmıştır. İnsanların haber alma özgürlüğü çerçevesinde değerlendirildiğinde, medya mensuplarının genelde bu tür yayın yasaklarına karşı bir duruş sergileyeceği varsayılabilirdi.

Mesleki refleks ve rekabetten dolayı yapılan haber ve çekilen görüntülerde otokontrolü sağlayamayacaklarına ilişkin varsayıma, muhabirlerin katılmadığı, otokontrolü sağlayabildiklerini belirtmelerine rağmen, kameramanların bunu sağlayamadıklarını ifade etmeleri, mesleki açıdan konuya farklı yaklaşım sergilediklerini göstermiştir.

Genel olarak değerlendirildiğinde, ankete katılan medya çalışanlarının, görev alanları itibarıyla konuya farklı yaklaşımları görülmüştür. Otokontrollü bir yayıncılığa, yayınların halkı korku ve paniğe sevk ettiğine ilişkin yargıya ve yayın yasağına ilişkin farklı düşüncelere sahip oldukları ortaya çıkmıştır.

Bu verilere bakıldığında, bireysel olarak konuya farklı yaklaşım sergiledikleri, kişisel algı ve tercih farklılıklarından kaynaklanabildiği, mesleki açıdan aynı düşünce ve tepkiye sahip olmadıkları söylenebilir. Yaşanan terör olayı sonrası habercilerin kişisel düşünce ve reflekslerinin bunda önemli bir pay sahibi olduğu, bu nedenle farklı yaklaşımların sergilendiği görülmektedir.

Mesleki rekabet ve yayıncılık refleksi gereği olay yerinde bulunan habercilerin otokontrol uygulayamayacağı varsayımına farklı oranlarda yanıtlar alınmıştır. Yayınlar nedeniyle RTÜK'ün yayın yasağına ilişkin ise; basın mensuplarının haber alma hürriyeti çerçevesinde konuya yaklaşarak, içeriği ne olursa olsun bu tür yasalara ortak bir tavır sergilemediği görülmüştür.

Kaynakça

- Alemdar, Korkmaz ve Erdoğan, İrfan. (1998). Başlangıcından Günümüze İletişim Kuram ve Araştırmaları, Ankara: MY Yayınları
- Amichia, Erez. (2007). The Role of the Media in Counter – Terrorism, Terrorism A Global Perspective, Edited by: Mustafa Özgüler, Ali Özdoğan, A.Sait Yayla, Ekrem Muş, Halim İltaş
- Arda, Erkan (Ed). (2003). Sosyal Bilimler El Sözlüğü, İstanbul: Alfa Yayınları
- Avşar, Zakir. (2003). Medya ve Polis, Radyo Televizyon Üst Kurulu (RTÜK) – Emniyet Genel Müdürlüğü Ortak Paneli, Ankara.
- Devran, Yusuf. (2015). Medya ve Terör Sorunsalı, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Sayı:2 , Eylül 2015, Cilt 3.
- Fendoğlu, Hasan Tahsin. (2012) Terör ve Medya http://www.hasantahsinfendoglu.com/dokumanlar/makaleler/teror_ve_medya.pdf. Erişim Tarihi: 02.09.2016
- Fendoğlu, Hasan Tahsin. (2010). Medya ve Terör <http://sde.org.tr/tr/authordetail/medya-ve-teror/425>. Erişim Tarihi: 24.12.2016
- Gönenç, E.Özgür. (2015). Medya ve Terör, Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, Konya.
- Korkmaz, Gürol. (1999). Terör ve Medya İlişkisi, Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü Terörle Mücadele Daire Başkanlığı Yayını, Ankara.
- Mutlu, Erol. (1999). Televizyon ve Toplum, TRT Yayınları, Ankara.
- Orhon, Nezihe. (2007). “Terörün Anlamı ve Görselleştirilmiş Terör”, Terörün Görüntüleri Görüntülerin Terörü, (Der. Orhan Gökçe , Uğur Demiray), Konya: Çizgi Kitapevi
- Yayıncılık ve Medya Sözlüğü. (2015). Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu Eğitim Dairesi Başkanlığı. Ankara.
- Yücedağ, Gülede. (2002). Terör, Savaş, Şiddet ve Medya, İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Hakemli Dergisi, İstanbul.

- Yüksel, Erkan. (2006). “Gerçek Yaşam: Medyadaki Gerçek ve Terörizm Haberciliği”, Terörün Görüntüleri Görüntülerin Terörü, (Der. Orhan Gökçe , Uğur Demiray), Konya: Çizgi Kitapevi
- Zafer, Hamide. (1999). Sosyolojik Boyutuyla Terörizm, İstanbul: Beta.
- <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3713.pdf>, Erişim Tarihi:02.09.2016
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.58663e807dec27.12229452 Erişim Tarihi: 23.12.2016